

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
на дисертаційну роботу Круглякової Віри Володимирівни
на тему «Управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання
харчової промисловості України»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю
08.00.03 – економіка та управління національним господарством

1. Актуальність обраної теми дисертаційної роботи

У сучасних динамічних умовах розвитку світового господарства вагомого значення набуває питання побудови конкурентоспроможної економіки на основі стабільного та ефективного інноваційного розвитку кожного суб'єкта господарювання, регіону і країни загалом. Визначальним чинником конкурентоспроможності виступає активна інноваційна політика держави в національній економіці, що повинна знайти своє продовження в процесі управління та підвищенні інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання харчової промисловості, їх спроможності до переходу на вищий рівень функціонування, розширення випуску продукції з інноваційними характеристиками та зміцненні конкурентоспроможності на вітчизняному й зарубіжних ринках.

У науковій літературі відображено різні теоретичні і методичні підходи щодо управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості та його оцінювання, проте, не всі вони передбачають виділення економічної, організаційно-технічної, фінансово-інвестиційної й управлінської компонент у разі визначення рівня інноваційного потенціалу для формування та вибору стратегії інноваційного розвитку харчовими суб'єктами господарювання.

Необхідність дослідження процесу управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості із проекцією на інноваційний розвиток на усіх рівнях господарювання підтверджують актуальність дослідження Круглякової В.В., його своєчасність та науково-практичне значення.

2. Зв'язок дисертаційного дослідження з науковими програмами та пріоритетними напрямами розвитку науки

Дисертаційна робота Круглякової В.В. є складовою частиною науково-дослідної роботи кафедри менеджменту Львівського національного університету імені Івана Франка в межах реалізації прикладної держбюджетної теми «Управління стратегічними змінами в господарській системі України» (номер державної реєстрації 0116U001641).

В межах зазначеної науково-дослідної теми дисертантом було здійснено дослідження теоретико-методичних і прикладних основ управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості України, сформовано матрицю інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію для суб'єктів господарювання харчової промисловості, розроблено пропозиції щодо підвищення ефективності управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості на основі енергозбереження та державно-приватного партнерства.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомившись із змістом дисертації та автореферату, можна зробити висновок про обґрунтованість та достовірність наукових положень і висновків.

Сформульована мета дослідження, поставлені завдання повністю розкриті у роботі та покликані забезпечити глибоке і комплексне дослідження теоретико-методичних засад, розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості України.

Об'єкт та предмет дослідження чітко відображені у змісті та структурі роботи. Використання у роботі таких наукових методів дослідження, як: узагальнення, групування, аналіз, синтез, формально-логічний, статистичний, порівняльний аналіз, анкетування й експертної оцінки сприяли вирішенню завдань і досягненню поставленої мети.

Теоретичним і методологічним підґрунтям дисертаційної роботи стали праці класиків економічної теорії, вітчизняних та зарубіжних науковців з питань інноваційного розвитку, управління інноваційним потенціалом, державного регулювання інноваційною діяльністю.

Дисертантом опрацьовано значну кількість наукової літератури з досліджуваної проблематики, зокрема: нормативно-правові акти Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, Європейського Союзу, офіційні програмні документи органів виконавчої влади України та місцевого самоврядування; дані Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства освіти і науки України, Державної служби статистики України, аналітичні матеріали міжнародних організацій; дані обліку й звітності суб'єктів господарювання України, результати проведених експертних оцінок та анкетних опитувань; матеріали періодичних видань та інтернет-ресурсів.

Ретельне ознайомлення зі змістом дисертації та автореферату свідчить про те, що достовірність та обґрунтованість наукових положень повністю підтверджена у публікаціях автора, зокрема у фахових наукових виданнях, а також апробацією на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях.

Зміст та структура роботи є логічними, наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані за результатами дослідження, достатньою мірою обґрунтовані, розроблені автором ідеї та пропозиції мають теоретичне й практичне значення.

4. Основні наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані у дисертації, їх новизна

Сформульовані у дисертації положення наукової новизни свідчать про особистий внесок дисертанта у вирішення важливого завдання сучасної економічної науки, яке полягає у розробленні теоретико-методичних основ та розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості України.

Варто виділити такі основні наукові результати дослідження, зокрема:

Комплексне дослідження сутності інноваційного потенціалу дало можливість сформулювати його авторське тлумачення, згідно з яким інноваційний потенціал являє собою комплекс прогнозованих чи мобілізованих ресурсних, системних, функціональних можливостей, які сприяють створенню, впровадженню та реалізації інновацій різних видів, забезпеченню конкурентоспроможності продукції (послуг) суб'єктів господарювання відповідно до цілей їх діяльності та інноваційної стратегії (сс. 28-29).

У дисертації, завдяки визначенню автором принципів управління інноваційним потенціалом, завдань та умов управління інноваційною діяльністю на усіх рівнях національної економіки, запропоновано власний підхід до визначення управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання. Так, управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання розглядається, як комплекс процесів і заходів управлінського циклу, форм і методів його організації, які зорієнтовані на забезпечення інноваційного розвитку суб'єктів господарювання, досягнення сформульованих місії й інноваційних цілей із використанням цілеспрямованого впливу на компоненти інноваційного потенціалу (сс. 32-33). Авторське тлумачення цих дефініцій дає змогу всесторонньо охарактеризувати ці поняття.

Заслуговує на увагу проведений автором аналіз організаційної структури державного управління інноваційним потенціалом, на основі якої складено горизонтально-вертикальну структуру управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості України в контексті усіх рівнів національної економіки (сс. 41-42).

Завдяки фундаментальним дослідженням здобувачем виявлено, що підґрунтям у процесі управління інноваційним потенціалом є суб'єкт господарювання. Від ефективності управління інноваційним потенціалом суб'єкта господарювання, його стратегічного розвитку та конкурентоспроможності залежить розвиток галузей, регіонів, конкурентоспроможність та економічне зростання країни загалом.

На основі принципів управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання – комплексності, системності, цілеспрямованості та безперервності, автором розроблено структурно-логічну модель процесу управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості (сс. 43-44). Найважливішою ціллю даної моделі є інноваційний розвиток на різних рівнях національної економіки.

За допомогою виокремленого підходу, що ґрунтується на використанні ресурсних можливостей, запропоновано визначати інтегральний показник інноваційного потенціалу з розподілом на такі групи: економічна, організаційно-технічна, фінансово-інвестиційна й управлінська компоненти (сс. 52-53). Цей показник дасть можливість виявити рівень інноваційного потенціалу суб'єктів господарювання харчової промисловості.

Водночас цікавою є пропозиція автора враховувати у системі управління інноваційним потенціалом такий елемент, як мотивацію суб'єктів господарювання до інноваційної діяльності. Для побудови матриці інноваційного потенціалу розроблено інтегральний показник рівня мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію (сс. 70-71).

З метою формування та вибору стратегії інноваційного розвитку розроблено матрицю інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію (сс. 110-113). Зазначена матриця передбачає 4 варіанти стратегій розвитку: активна, активно-пасивна, пасивна та пасивно-активна стратегії.

Встановивши, що управління інноваційною діяльністю економічних суб'єктів повинно відбуватись на підставі комплексного врахування положень державного регулювання та самоуправління суб'єктів господарювання, виокремлено послідовно-паралельний підхід до управління інноваційним потенціалом (сс. 132-133). Цей підхід дає змогу суб'єктам господарювання харчової промисловості підвищити ефективність ухвалення управлінських рішень та зменшити ризик реалізації помилкових рішень у разі виконання інноваційних програм і проектів, формування та використання інноваційного потенціалу,

покращити стан інноваційного потенціалу на усіх фазах реалізації інноваційних програм.

Теоретичне дослідження сутності та розгляд практичних аспектів управління інноваційним потенціалом на різних рівнях господарювання сприяли виробленню автором рекомендацій щодо підвищення ефективності управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості на основі енергозбереження та державно-приватного партнерства (сс. 138-159). Зазначені пропозиції дадуть змогу зменшити енергетичну залежність економічних одиниць, підвищити конкурентоздатність продукції харчової промисловості та сприятимуть врахуванню взаємних інтересів держави і бізнесу в реалізації спільних інноваційних проектів.

Загалом розроблені у дисертації наукові положення, висновки, рекомендації, їхня новизна повністю відповідають змісту роботи та підтверджують оригінальність дослідження.

5. Достовірність одержаних результатів і повнота їхнього викладу в опублікованих працях та авторефераті

Детальне ознайомлення з дисертацією, авторефератом та фаховими публікаціями Круглякової В.В. дало можливість зробити висновок про високий рівень достовірності основних положень та висновків, сформульованих у дисертації.

Структура роботи, логіка викладення матеріалу, використання значного масиву статистичної інформації, наукових методів підкреслюють достовірність та обґрунтованість наукової новизни, висновків і пропозицій, розкритих у роботі.

За результатами дослідження опубліковано 21 наукову працю загальним обсягом 21,93 д.а., у тому числі 8 у співавторстві (7,62 д.а. належать особисто автору). Серед них 1 монографія у співавторстві; 7 статей у наукових фахових виданнях України, з яких 5 – у наукометричних виданнях; 1 стаття – у зарубіжному виданні та 2 праці – в інших наукових виданнях.

Головні положення та результати наукового дослідження розглянуто на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, за матеріалами яких опубліковано 10 тез доповідей.

Основні ідеї та результати дисертаційної роботи повністю відображені в авторефераті дисертації.

6. Структура і зміст дисертації, її завершеність та відповідність встановленим вимогам щодо оформлення

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загального висновку, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 252 сторінки, основний зміст викладений на 165 сторінках. Робота містить 35 таблиць, 27 рисунків і 15 додатків. Список використаних джерел налічує 204 найменування.

Проаналізувавши структуру дисертації, стиль викладення матеріалу дослідження, а також представлені у роботі висновки і рекомендації, можна стверджувати про послідовність та логічність викладення матеріалу. Робота повністю відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України та паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

7. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи

Наукові положення, рекомендації та пропозиції, отримані за результатами дисертаційної роботи, є вагомим внеском у дослідження теоретико-методичних і прикладних основ управління інноваційним потенціалом національних суб'єктів господарювання харчової промисловості.

Теоретико-методичні результати, відображені у дисертаційній роботі, знайшли застосування у навчальному процесі Львівського національного університету імені Івана Франка під час викладання дисциплін «Управління інноваціями», «Управління інноваційним потенціалом».

Науково-прикладні розробки та рекомендації прийнято до впровадження на регіональному рівні у діяльність управління аналізу та стратегічного планування

департаменту економічної політики Львівської обласної державної адміністрації, а саме – науково-методичні рекомендації щодо використання принципів послідовно-паралельного підходу до управління інноваційним потенціалом на всіх рівнях господарювання; управління економічного розвитку та підприємництва департаменту агропромислового розвитку Львівської обласної державної адміністрації, а саме – науково-методичні рекомендації щодо вибору стратегії розвитку суб'єктів господарювання на основі матриці інноваційного потенціалу та мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію.

Науково-методичний підхід щодо підвищення ефективності управління інноваційним потенціалом, що передбачає для формування та вибору інноваційної стратегії використання матриці інноваційного потенціалу й мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію, використано у діяльності ТзОВ «Молочна компанія «ГАЛИЧИНА».

Усі теоретичні та практичні впровадження результатів дослідження підкріплені довідками.

8. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи подану до захисту дисертаційну роботу Круглякової В.В., необхідно зазначити дискусійний характер деяких висновків та пропозицій, зокрема:

1. Дисертант у п. 1.1 роботи проводить аналіз теоретичних основ дослідження інноваційного потенціалу, розглядаючи підходи вітчизняних науковців (сс. 28-29). Доцільно було б також висвітлити позиції й зарубіжних фахівців з даної тематики.

2. Автор розкриває сутність інноваційного потенціалу через визначення компонент інноваційного потенціалу та чинників формування інноваційного потенціалу зовнішнього та внутрішнього середовища (сс. 30-38). Однак, досить мало уваги приділено розкриттю особливостей інноваційного потенціалу у харчовій промисловості.

3. У підрозділі 2.3 здобувач пропонує для формування та вибору стратегії інноваційного розвитку використовувати матрицю інноваційного потенціалу та

мотивації щодо реагування на конкурентну ситуацію (сс. 110-113). Дослідження значно б виграло, якщо б автор сформувала матрицю типу "Мак-Кінсі". На відміну від двофакторної матриці БКГ, матриця Мак-Кінсі є детальнішим варіантом і багатфакторною матрицею, що дало б змогу розширити варіанти стратегій для суб'єктів господарювання залежно від їх потреб та стану їх діяльності.

4. Здобувач у розділі 2 дослідження оцінює стан інноваційної діяльності в харчовій промисловості України через аналіз капітальних інвестицій (с. 96), вартості основних засобів (с. 98), вартості введених в дію нових основних засобів (с. 100), обсягу реалізованої інноваційної продукції (с. 102) та чистого прибутку суб'єктів господарювання (с. 104). Варто було б здійснити аналіз частки інноваційних підприємств, інновацій за видами та відносних показників використання інноваційного потенціалу. Це дало б змогу сформувати ширше уявлення про стан інноваційного потенціалу в харчовій галузі та країні загалом.

5. Дисертаційна робота, де об'єктом дослідження є процес управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості України, значно виграла б у разі розкриття дисертантом специфічних та галузевих проблем інноваційного розвитку у харчовій промисловості.

Разом з тим, зазначені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної позитивної оцінки проведеного дослідження Круглякової В.В., а можуть бути об'єктом для наукової дискусії та продовження досліджень за даною тематикою.

9. Загальна оцінка дисертації та її відповідність вимогам міністерства освіти і науки України

Дисертаційна робота Круглякової Віри Володимирівни на тему: «Управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової промисловості України» є завершеним, самостійно виконаним науковим дослідженням, що містить обґрунтовані теоретичні та практичні результати, які мають елементи наукової новизни, та є важливими для вирішення завдання удосконалення процесу управління інноваційним потенціалом суб'єктів господарювання харчової

промисловості України. За результатами проведеного дослідження сформульовано відповідні висновки та пропозиції, які мають важливе теоретико-методичне і науково-практичне значення. Автореферат роботи за своїм змістом повністю відповідає основним положенням дисертації, дає повну переконливу уяву про виконану роботу і відображає основні наукові результати та висновки, сформульовані у дисертації.

Дисертаційна робота за оформленням, змістом, теоретичною та практичною важливістю, науковою новизною повною мірою відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України щодо дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (доктора філософії) та пунктам 9, 11, 12, 13 і 14 “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року №567 (зі змінами та доповненнями), а її автор – Круглякова Віра Володимирівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент

Завідувач кафедри фінансів
Національного університету
«Львівська політехніка»,
доктор економічних наук, професор,
заслужений працівник освіти
України

І.В. Алексєєв

Підпис завідувача кафедри фінансів, доктора економічних наук, професора, заслуженого працівника освіти України Алексєєва І.В. засвідчую.

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»
доцент

Р.Б. Брилинський